

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibus Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1602

1. De ingressu in Religionem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14077

tè se Religiosus obstrinxit. Deinde oppones: Religiosus, qui statuit nihil aliud efficere, nisi quod debet, se multis peccatorum periculis obijcit; nã timere debet, ne vota, aut sui instituti leges, & iura aliquando perfringat: quo grauius peccat. *Respondeo*, negari non posse, quin Religiosus votis, & Regulæ præceptis adstrictus peccet, si se peccati periculo exponat, in ijs faciendis, quæ alioqui exequi, & obire Superiorum iussu, legèue, aut regulæ præcepto compellitur: sicut etiam secularis, si decernat præcepta tantummodo seruare, delinquit, si ex hoc, quod firma animi deliberatione constituit omnia in vniuersum consilia prætermittere, in peccati periculum incurrat. Et reuera, qui talia decernunt, ac statuunt, non raro se huic periculo, & discrimini opponunt.

Quare disitendum non est Religiosum periclitari, si ab abstinentijs, & ieiunijs desistat, ac cesset, si se profanis negocijs implicet, si passim silentium contra Regulam perfringat, si nihil studij, curæ, & diligentie in rerum spiritualium meditatione ponat, si frequenter sui instituti Regulas, & Superiorum consilia prætermittat, si nunquam in rerum caelestium contemplationem, & salutarem librorum lectione studium conferat, si cogitationes, & affectus animi non reprimat, si sensus corporis non moderetur, ac temperet, si nihil curet corpus castigandum, carnem mace- randam. Tertio oppones: Religiosus pluribus est vinculis obligatus, quàm is, qui nullam Religionis Regulam proficetur: ergo grauius peccat, si Dei consilia non seruet. Deinde, videtur grauius peccare, si Dei consilia sequi renuat; tum quia contemnit ea, tum quia obstinatori est mente, & voluntate: sicut is etiam delinquet, qui voueret, se nullum Dei consilium seruaturum. *Respondeo*, Religiosum pluribus esse vinculis alligatum, quoniam est tribus votis adstrictus: nec ideo contemnere consilia, quia recuset ea sequi, & seruare: is consilia despicit, qui ea prætermittit, vt inutilia, futilia, & vana, aut quia sunt à Deo proposita, & data. Votum verò omittendi consilia in vitio, & culpa est, quia vanum, & Deo minimè acceptum, & gratum. Item voluntas, qua animus firmatur, ne Dei consilia seruemus, peccatum est, quia vanum, & temerarium est, sic animum firmare.

Duodecimo *Quæritur*, An Religiosus grauius peccet, si idem peccati genus committat, quod secularis? *Respondeo* S. Tho. 2. 2. q. 186. art. 10. & eum sequutus *Astensis in sum. lib. 6. tit. 47. art. 2. quest. 6.* Angel. *religiosus. q. 65.* *Siluest. religio. 6. q. 14.* & *Antonin. 3. par. tit. 16. cap. 10. §. 2.* deterius peccare, si votum violet; scilicet si aliquid, vt sibi proprium capiat, si non pareat, si cum foemina rem habeat. Deinde, si per contemptum delinquat, quia est magis ingrato animo in Deum. *Postremo*, si cum peccat, in alterius offensionem incurrat, si suo exemplo, alios ad malum inuitet, flectat, & moueat: illoqui leuiora sunt in Religioso peccata, quia solent esse minus voluntaria. Religiosus non se in peccatum abijcit, non se præcipitat, labitur quidem, sed se sustinet, quàm potest, rursusque statim erigit ad saniores mentem reuertitur, quia pluribus, & longè maioribus vitæ bonæ præsidijs adiuuatur, ex quo fit, vt cum cadit, de-

furgendo cogitet, nec ita grauius allidatur, nec sit pronior ad relabendum: nam post lapsum fieri solet cautior, & firmior. *Conuenit* quoque cū S. Thoma, *Basiliius in Regul. breu. cap. 51.* qui cū quæreret, num in Religioso peccata æqualia essent, atque in cæteris hominibus, responderet, Religiosus, cum de quærenda Dei gratia sollicitus sit, & in ea totus laboret, non de industria, sed casu aliquo, & præter sui animi sententiam labitur.

FINIS LIBRI VNDECIMI.

IOANNIS AZO-
RII LORCITANI, E SO-
CIETATE IESV,

INSTITVTIO-
NUM MORALIVM,

LIBER XII.

De Religioso Statu.

CAPVT PRIMVM.

De ingressu in Religionem.

Nimaduertendum est, ingressum in Religionem aliquando appellari, cum quis per professionem in Religiosorum sodalitatè admittitur: ita vt ingressus huiusmodi, vt dicã inferius, nihil aliud sit, nisi Religionis professio, qua quis verè, & propriè, & simpliciter Religiosus efficitur: & hoc modo sumitur in cap. *Quia ingredientibus. 19. questio. 3.* & in *Ambros. Ingressi. c. De Sacrosanct. Eccles.* Sed interdum ingressus, est cum quis Religionis habitum suscipit, & inter tyrones, ac Nouitios censetur ad probationem receptus: & de hoc in Religionem ingressu in præsentia disputamus.

Primo *Quæritur*, An in Religionem ingressum debeat consultatio diuturna præcedere. Hanc quæstionem tractat S. Thomas *secunda secunde questio. 189. artic. 10.* vbi quærit, vtum sit laudabile, si aliquis religionem ingrediat, absque multorum consilio, & diuturna deliberatione: & respondet, de ipso in religionem ingressu per se nihil consultari oportere: nam religionis institutum CHRISTI Domini consilium est, & ingressus in religionem est melioris vitæ susceptio: qui hoc dubitat, CHRISTI DOMINI auctoritati plurimum derogat, qui de religiosa vita amplectenda consilium dedit. Nec, inquit, S. Thomas consultare quis debet, an vites habeat ad religionis iugum deferendum, quia qui religionis institutum capessit, non suis viribus inni-

tuntur,

cantur, sed auxilio Dei, iuxta illud Isaia 40. *Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas, sicut aquile, current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient.* Si tamen, ait S. Thomas, sit aliquod speciale impedimentum, puta infirmitas corporis, vel onera alia, qualia sunt debita, vel aliqua alia similia, in his requiritur deliberatio, & consilium cum ijs, de quibus speratur, quod profint, non impediant: in quibus tamen non est diuturna deliberatio habenda. Vide Hieron. in epist. ad Paulinum ait: *Festina, queso te, & herenti in salo nauicula funem magis præcide, quam solve.* Tertio modo considerari potest modus religionem intrandi, & quâ religionem aliquis ingredi debeat, & de talibus potest haberi consilium cum ijs, qui non impediant. Hæc Sanctus Thomas, cuius auctoritas in re tam graui sufficeret. Sed Maior in 4. dist. 38. q. 16. f. *Dubietur, non probat tanti doctoris sententiam tam firmis argumentis, & rationibus comprobata.* Nullus, inquit, debet religionis onus subire sine bona consultatione, & deliberatione conferendo cum viris sapientibus, & Deum timenibus, non cum religiosis, quia omnes te ad suam religionem attrahere nitentur, si sit futurus eis utilis in spiritualibus, vel corporalibus. In primis oportet videre, an in religione, quâ quis proficere intendit, sancte, & pie viuatur, an non. Item oportet prospicere, an is, de quo dubitatur, possit ferre onus rigida religionis. Non placet, quod in quæst. vlt. in 2. 2. B. Thomas dicit, non confidat in proprijs viribus, sed in ope, & virtute diuina. Dico non esse expectandam à Deo miraculosè nonam fortitudinè ob religionis professionem. Sic maior ibi. Sed quantæ sit auctoritatis Maior, si cum S. Thoma conferatur, quis non videt? Quam multis argumentis, & quâ firmis rationibus S. Thomas suam sententiam confirmet, quis ignorat? Profectò ego non dubito, quin aliquando multi fallantur, dū varias moræ causas interponunt, vt à salutaris religiosæ vitæ suscipiendæ consilio, ad quod diuinitus inuitantur, auocentur. Videndum est, num sit dæmonis ars persuadentis in re tam graui diu esse consultandum, maturè deliberandum, amicos consulèdos, vires explorandas, bonorum operum exercitationem debere præcedere, quæ viam parat, ac munit ad difficiliora, & seueriora religiosæ vitæ officia obeunda. Nam clamant sancti Patres rumpendæ esse moras, nihilque omninò cunctandum: *herenti in salo nauicula, funem magis præcide, quam solve,* ait Hieronymus Epist. 103 ad Paulin. Et Chrysof. hom. 57. ad populū. *Dum tibi seruens est hic amor, abi statim ad illos ipsos Angelos, eumque magis accende. Ne dicas, alloquar prius propinquos, resque meas expediam. Torporis initium est hæc dilatio. Patrem sepelire discipulus voluit, nec id Christus permisit. Quid ita? quoniã acer instat diabolus, vt se in animum insinuet, etsi vel breuem arripuerit vacatione, vel prorogationem, ad magnū inducit teporem.* Ideo quidã admonet, ne differas de die in diem. August. lib. 8. Confessio. c. 5. suam illam tarditatem, & cunctationem præteritam luget. Et c. 6. duos illos fratres maxime collaudat, qui lecta Antonij vita à deo exarserunt ad imitandū, vt ex illa hora, illo ipso, quo legerant loco, Deo sese consecrarint. Anselmus Epist. 1. *Festina ad tantum bonam quia nullo bono efficacius peruenies ad summū bonum. Plures vidi promittentes, & differentes, quos ita mors tulit, vt nec id perficerent, quo se impediabant, nec id inciperent, quod promittebant.* S. Bernardus sermone super illud. *Ecce nos reliquimus*

omnia. Quantos mudi sapientia supplantat, & conceptum in eis exinguit spiritū, quæ voluerat Dominus vehementer accendi. Noli, inquit, precipitater agere, diu considera, diligenter inuere. Magnū est, quod proponis, & opus habes multa deliberatione. Experire, quid possis, amicos consule, ne post factū pantere coningat. Hæc sapientia mudi terrena, animalis, diabolica, inimica salutis, suffocatrix vitæ, mater repudiatas, quæ solet Deo vomitum pronocare. *Cave tibi, ait. Vt quid enim? cū à Deo verbum esse non dubites, quid opus est deliberatione. Vocat magni consilij Angelus, quid aliena consilia præsolaris? Quis enim fidelior, quis sapientior illo? Deduc me Domine, & deducar, fortior esto, & inualefco. Noui ego quenam sim, quæ oportet fieri cito. Ab ore putei gehennæ eripior, & inducias petam, & retardabor, & cunctabor exire, si forte interim sua aliquid? Abscondi ignem in sinu meo, & exustio iam lateret, ita nauis visceribus, iam sanie defluente, diu mihi deliberandum est, an expersiscar, an excusciã, an abijciam illam? Magnū omninò est, quod offertur, sed eo vitij, libentius, & festinacius suscipiendū, & obuijs arripendum manibus cū seruire, & hilaritate. Probat autē seipsum, qui de propria virtute præsumit. Nam diuina quidem omninò probata est, amicos consulat, qui non legit, inimici hominis domestici eius. Quid frequentat Euangelium, qui Euangelio non obedunt? At in eo sanè legimus promittenti cuidam sequi Dominum, sed defunctū prius patrem sepelire volenti responsum ab eo, vt sieret mortuos, sepelire mortuos suos. Alteri quoque tantum ius, qui in domo erant, vale dicere capienti, nemo, inquit, mittent manū ad aratrum, & respiciet retro, optus est regno Dei. Hæc Bernardus. Et Epist. 106. quodam suus nouitios alloquens, laudat eos, quod religionis consiliū opere exequuti essent, quia non apparebit, inquit, vacua vltra in vobis Crux Christi, quæ admodum in multis filijs diffidentia, qui tardantes couerti ad Dominum de die in diem improuisa morte subtrahunt, in puncto descendunt ad inferos. Et Epist. 105. *Eia ergo festina, exi, recede, moras in anima tua morte iustorum, quo fiant, & nouissima tua hora similes fuge, queso, in via peccatorum ne steteris. quomodo viuere potes, vbi mori non audeas? Et scribens ad alteri, quia ad studia literarū absolueda annuas quasi inducias postularat. Epist. 108. obsecro, inquit, redi ad cor, & aduerte hunc annum terminum, quem tu tibi indulsisti in iniuriam Dei, non esse annum placibile Domino, sed discordie seminarium, iræ fomitem, murmurentum Apostolice, qui spiritum extinguat, gratiam intercludat, teporem afferat illi, qui Deo solet vomitum pronocare. Denique S. Thomas opusculo 17. c. 9. & 10. multis argumentis, & firmissimis rationibus probat, de se hac non esse diu deliberandum, nec opus esse multorum consilio, obediendum esse Deo vocanti, quàm citissime, etiam vocem nulla interposita mora exequendam quam quidam Maioris sententiam sequuti dicat, non esse ad religionem conuolandum statim, vt consiliū, & propositum in mentem venerit, relicto contemptoque seculo capessere religiosæ vitæ institutum. Sed quidquid isti dicant, audiendi sunt Patres, quos retuli, Hieronymus, Chrysofomus, Augustinus, Anselmus, Bernardus, qui sincere, & purè veritate docuerunt. Audiendus S. Thomas, qui quæstionem hanc bis tractauit, & rem ipsam multis argumentis, & rationibus confirmauit, opposita argumenta grauissime confutauit.**

Secundò Quæritur, Vtrum nobis liceat ad Religiosum institutum capeffendum quempiam inducere? Respondeo cū S. Thom. 2. 2. q. 189. art. 9. & 10.

& Mai.

& Mai. in 4. dist. 38. q. 16. §. Dubitatur, licere: is enim, cui religioſæ vitæ institutum perſuademus, hac ratione à mūdāz vitæ periculis prope innumeris auocatur, & ad Chriſti conſiliū amplexandū adducitur. At tria, inquit, S. Thomas in hoc aliquando peccantur, Primò, cum quis minis, metu atque terroribus id vitæ genus ſuſcipere atque amplecti compellitur: qua ratione interdū parētes, fratres, aut cognati ſuos in Monasteria detrudunt. Deinde, cum quis muneribus per ſimoniam datis, & acceptis pertrahitur, c. *quam pio. 1. queſt. 2.* Poſtremò, cum quis mendacijs, aut fraudibus, & alijs malis artibus permouetur, aut impeditur, quo minus ſe ad religioſam vitam conferat. in c. *preſens. 20. q. 3.* cautum eſt, ne vllō modo quis per vim ad habitum Religionis ſuſcipiendū, aut vitā Monasticam proficiendam trahatur. Et Synodus Tridēcina ſeſſ. 25. c. 18. de *Regularib.* anathemati ſubijcit eos oēs, cuiuſcunq; qualitatis, vel conditionis fuerint, tam Clericos quā laicos, &c. Verba Concilij, hæc ſunt: *Anathemati ſanctæ Synodus ſubijcit omnes, & ſingulas perſonas, cuiuſcunq; qualitatis, vel conditionis fuerint, tam Clericos, quam Laicos ſeculares, vel regulares, atq; etiam qualibet dignitate ſuſgentes, ſi quomodocunq; cogentur aliquā Virginitatem, vel viduitatem, aut aliā quamcunq; mulierem inuitam, præterquam in caſibus in iure expreſſis, ad ingrediendum Monasterium, vel ad ſuſcipiendum habitum cuiuſcunq; Religionis, vel ad emittendam profeſſionem, quicquid conſilium, auxilium, vel ſauorem dederint: quicquid ſciētes eam non ſponē ingredi Monasterium, aut habitum ſuſcipere, aut profeſſionem emittere: quoquo modo eidem aſſenti, vel preſentiam, vel conſenſum, vel auctoritatem interpoſuerint. Simili quoque anathemati ſubijcit eos, qui ſanctam Virginitatem, vel aliam mulierum voluntatem vel accipiendā, vel voti emittendā quoquo modo ſine iuſta cauſa impederint. Eaſque omnia, & ſingula, quæ ante profeſſionem, vel in ipſa profeſſione fieri oportet, ſeruentur non ſolum in Monasterijs ſubiectis Episcopo, ſed & in alijs quibuſcunq; ab his tamen excipiuntur mulieres, quæ penitentes, aut Conuerſas appellantur, in quibus Conſtitutiones earum ſeruentur. Et c. 17. eadem ſeſſione ſtatuit in hunc modum: *Liberitati profeſſionis Virginitatis Deo dicandarum profeſſionis ſanctæ Synodus, ſtatuit, atq; decernit, vt ſi puella, quæ habitum regularem ſuſcipere voluerit, maior duodecim annis ſit: non ante eum ſuſcipiat, nec poſtea ipſa, vel alia profeſſionem emittat, quam explorauerit Episcopus, vel eo abſente, vel impedito, eius Vicarius, aut aliquis eorum ſumptibus ab eis deputatus, virginis voluntatem diligenter, an coacta, an ſeducta ſit, aſſeruat, quid agat. Et ſi voluntas eius pia, ac libera cognita fuerit, habueritq; conditiones requiſitas iuxta Monasterij illius, & ordinis Regularis, nec non Monasterium fuerit idoneum, liberè ei profiteri liceat, cuius profeſſionis tempus ne Episcopus ignoret, teneatur Preſeſſa Monasterio eum ante menſem certiorē facere, quod ſi Preſeſſa certiorē Episcopus non fecerit, quādiu Episcopo videbitur, ab officio ſuſpenſa ſit. Haec ſunt Concilium.**

QVAERES, quid ſi abſq; vllō pacto cuiſpiam munuſcula tribuas, vt eius beneuolentia, & voluntate conciliata ad Religioſæ vitæ genus eligendum, & ſectandum moueas, & ſelectas, allicias, & attrahas? **Reſpondeo** id fieri, ſine vllō peccato, vt expreſſè docet S. Thom. 2. 2. q. 100. ar. 3. ad 4. quemadmodū etiam ſas nobis eſt Ethnicos ad fidem, & Religionem Chriſti traducere muneribus, ac donis gratuito, & liberaliter propoſitis, oblati, & datis, vt ait Silu. verbo. *tudem. q. 6.* Pari

ratione ius nobis eſt adoleſcentes egenos alere, vt deinde Religionem ſuſcipiant; ſic etiā aliquos admittere, vt ad tempus in ipſo Religioſorum domicilio gratis inſeruiant, quò ſic poſtea in eorū familiam, & ſodalitatem coopentur. Verū in his omnibus oportet pactum abeſſe, ne ſcilicet aliquid promittatur, vel detur pro ingreſſu in Religionem. c. *quam pio. 1. q. 2.* S. Tho. 2. 2. q. 100. ar. 3. ad 4. alioqui enim totus in Religionem ingreſſus ſimonix labe foedabitur. Sed illud minimè diſſimulandum eſt aliquos interdū l. b. & decipi, cum plus quam par ſit, paſſim adoleſcentulos ad Religionem capendam inducunt, ſolicitāt, & vrgent aſſiduè, ac id faciunt magno ſtudio, ac tandē ſuadent, vt ſimplex Religionis votū faciāt. Alij contra à Religione deterrent, auocant, abducunt, & prohibent, multis, & malis artibus impediūt, & remorātur, plus æquo quos poſſunt, quorum vtrumque eſt in vicio, & quod reprehendi iure poſſit, ac debeat.

Tertio Queritur, An liceat alicui ſeruum ad Religionem admittere? **Reſpondeo,** in c. *ſi quis incognitus. 17. q. 2.* ſic haberi: *ſi quis incognitus Monasterium ingredi voluerit, ante triennium Monachi habitus non præſtetur. Et intra tres annos, aut ſeruus, aut liber, vel colonus queratur à domino ſuo, reddatur ei, cum omnibus, quæ attulit, fide tamen accepta de impunitate. Si autē intra triennium non fuerit requeſitus, poſtea queri non poteſt, niſi ſit, tam longè, vt inueniri non poſſit. Hęc ibi. Nequit igitur ſeruus Religionem profiteri, aut ingredi, quoniā ſui iuris non eſt: & verè furtum committit, eo quod Domini poteſtatem, & ditionem ſubterfugiat: quòd ſi profiteatur, Domino eum repetenti, reddi debet cum omnibus, quæ ad Monasterium attulit. Et hoc locum habet in ſeruis, quæ mancipia dicuntur, & in ijs, etiam, quos leges, Canones, & iura Colonos, Originarios, Aſcriptitios ſue ſeruos appellant; qui quoniā fundo, vel agro ſunt aſcripti, inde inuito Domino auelli nequeunt.*

QVAERES, quo pacto in prædiſto c. ſancitum ſit poſſe à Domino intra triennium repeti, poſtea verò minimè. Nam huiusmodi ſeruus operas, ac labores, induſtriamq; ſuam, & artem, ac ſe ipſum Domino ſubtrahit, ergo Monasterium triennium, imò longiſſimo etiam tempore rem furciuā, hoc eſt, ſeruum, vſu capere nequit. Nam l. i. c. de ſeruis fugitiuis, ſpatio etiam longi temporis ſeruus fugitiuus minimè vſu capitur. **Reſpondeo,** in gratiā, & bonum Religionis conſtitui, ne elapſu triennij ius habeat repetendi ſeruum bona fide receptū, cum intra triennium repetere cōmodè potuerit: At verò, vt Gloſſa annotauit, licet poſt exactum triennium non ſit ſeruus Domino reddendus, iuſta tamen compenſatio fieri debet, ne Dominus quid detrimenti in rebus ſuis patiat. Si percuncteris, vndenam illud triennium ſit inchoandū? Aiunt plerique quos citat, & ſequitur Silu. *Religio. 2. q. 3.* Ab eo tempore, quo Dominus reſcierit, eſſe ſeruum in Religionem admiſſum. Sed verius eſt, quod Gloſſa docet, à tempore probationis inchoari. Si denuo roges, an ſi talis ſeruus Religionem profeſſus Domino repetenti reddatur, voto caſticitatis teneatur? **Reſpondeo,** teneri, quia licet nulla fuerit profeſſio, ratum tamen, & firmū Caſtimonix votum fuit, quo Deo ſe deuinxit: eo enim potuit ſe ſimpliciter Deo obligare, tametſi

nullo se vinculo professionis obstrinxerit: vt in alio simili dicitur de viro, qui inficia vxore Religionis professionem emisit, in c. quidam, de conuers. coniug.

Quartò Queritur, An qui se alteri obligauit, possit ad Religionem liberè transire? Hostiensis respondet, quem citat Silu. Religio. 2. q. 5. si per alium prestare promissum potest, id prestat: sin secus, Religionem suscipiat. Sed si qui iurando cuiuspiam promissit se aliquid sponderit Rempublicam se administraturum triennium, aut docturum alios in perpetuum, aut in hospitali domo perpetuò inseruiturum ægrotis? Respondeo, cum Hostiensis, Innocentio, Gofredo, & Abbate, quos citat Siluest. verbo, Religio. 2. q. 5. eã non esse perurum: quoniã vt suo loco diximus, iurandũ non violat, qui il lud in melius cõmutat c. Peruenit. 2. de iur. iur. sed Hostien. addit, tutius esse consiliũ, vt is, qui iurauit, impleat quod iurauit, & iurãdo promissit: quod probat ex c. debitor, de iur. iur. vbi, qui iurauit se vlturas soluturum, cogitur vlturas soluere, & ex c. Commissum. de spons. vbi iuueni, qui iurauerat se puellã in vxorem ducturum, datur cõsiliũ, vt prius puellam illã in matrimonium ducat, & postea, ad Religionem se conferat. At Siluester, hoc consiliũ Hostiensis merito improbat, vt nos Superiori libro confutauimus.

Quintò Queritur, An qui æs alienum contra iurē possit in Monasterium admitti? Dũ sunt opiniones in speciem, sibi omninò contrariæ, quamuis meo quidem iudicio, reuera non sint. Nam S. Thomas 2. 2. q. 189. art. 6. ad 3. docet ei sufficere, si suis bonis cedat, eo quod liberi hominis persona non sit creditori obligata, sed res eius, & bona. Vnde Monasterium creditori satisfacere debet ex his, quæ Monachus secum detulit, aut ex his, quæ post eius ingressum acquisiuit donatio ne, vel testamento, vt Innocentius, & Hostiensis docuerunt, quos citat Silu. Religio. 2. q. 4. Secunda opinio negat æris, & pecuniæ alienæ debitorem iure in Monasterium recipi, etiam si suis cedat bonis; at Religionis, inquit, professio rata, & firma censetur. Siquidem Religionis professio cum iure naturali pugnare nõ debet: at iniustitiæ legibus debitor eã creditori obligatus, ergo eas violare non debet, vt Religionem profiteatur. Nec enim, teste Apostolo, sunt facienda mala, vt veniant bona. Deinde, præceptũ omittendũ non est propter opus consilij, sed Religionem suscipere, est opus consilij, alienum autem restituere est præceptum. Item, fas non est alienũ surripere, vt habeas, quo possis te ad Monasterium longinquum conferre: ergo nõ licet tibi alienum retinere, vt ad Monasterium te recipias. Præterea, nefas est feruũ sine Domini consensu, & similiter viri matrimonij vinculo adstrictis, sine vxoris voluntate, & filijs sine facultate parentum grauius indigentium Religionem profiteri. Hanc sententiam tuentur Mai. 4. d. 38. q. 17. & Medi. de reb. restitue. quest. 3. in ostiana causa. & in supplemento Gabrielis 4. d. 38. q. 1. art. 3. dub. 2. dicitur, eam fuisse opinionem Gersonis, & totius Academiæ Parisiensis, cui etiã subscripsit Nauarrus in Commen. 1. de regularib. nu. 8. eo argumento perductus, quod qui est ratiocinijs publicis alligatus, prius debet rationẽ reddere,

quã se ad Monasterium transferat, vt colligitur ex c. legem, dist. 35. c. 1. De obligatis ad ratiociniã, & ex Doctoribus ibidem; & ex l. Officiales, C. De Episcopis, & Clericis. Deinde, quod non omnis cessio bonorum liberat eum, qui cedit bonis suis, ab obligatione soluendi, sed solummodo ea, qua quis cedit suis bonis ex inopia, quæ solet accidere ob infelicem, & inopinatum rerum euentum.

In hac quæstione quidam affirmant, nihil esse quod cogat nos à S. Thomæ doctrina recedere, præsertim cum eam sectentur Summistæ, Ange. Religiosus. nu. 6. Silu. Religio. 2. q. 4. Astens. in sum. lib. 6. tit. 19. q. 6. Rosel. Religio. 2. nu. 5. Armil. Religio. nu. 5. Tabien. Religio. nu. 12. & è Theologis Palu. 4. d. 38. q. 4. art. 3. conclus. 3. Cai. 2. 2. q. 189. ar. 6. ad 3. & ex Canonici iuris Doctoribus Innocentius Rainerius, Hostiensis, & alij, quos citat Angelus, & Siluester. Et ratio S. Thomæ, eandem sententiam concludit, quæ locum habet in eo, cui nulla spes est satisfaciendi creditori. intra paucos annos; si se ad Religionem non conferat: nõ in eo, qui intra aliquot annos debitum soluere potest, si in seculo manserit. Nam si alienæ pecuniæ debitor soluendo non est, liberatur debito; si bonis, quæ habet, cedat, cum tantummodo res eius sint creditori obligatæ. Nec tamen extra Monasterium permanere debet, vt si fortè aliquando creditori satisfacere possit: tum quia fieri potest, vt sit voto adstrictus Religionem suscipiendi: ad certum tempus: tum quia in probabile fortassis peccati periculum incurret, si extra Monasteriũ diutius demoretur. Postremò, quia sermo est de eo, qui spẽ non habet satisfaciendi creditori. Obijciens, cur igitur ab ijs, qui perunt in domicilium Religiosorum cooptari, quæri solet, num ære alieno grauentur? Respondent aliqui id merito quæri, Primò, vt maturè de liberetur, quid illis magis expediat. Deinde, ne facile creditores negligi videantur. Mihi tamen, vt iam dixi, S. Thom. sententia non videtur generaliter accipienda, sed tantũ de eo debitore, qui cederet bonis, quæ habet, & id præstat, ac reddit, quod potest, & tamen in totum nequit creditori satisfacere, nec vllam probabilem spem habet acquirendi aliquid, vnde possit integrum debitum soluere. Exemplum est. Titius Caio debet quingentos aureos, soluit centum, quos habet, nec potest reliquos, nec vllam probabilem spem subest aliquid amplius in posterum habendi, tura conscientia potest Religionem capefere, quoniam etiam si extra Religionem maneat, soluendo non erit, & impossibilium nulla est obligatio. Et in l. Nam is, ff. de dolo malo, dicitur: Is nullam videtur actionem habere, cui propter inopiam aduersarij actio est inanis. At verò si Titius soluit centum, quibus cedit, probabilem spem habet intra paucos annos aliquid comparandi, vnde in totum creditori satisfaciat, iure nequit ad Religionem transire, sed ingressum ad tempus differre debet: Et idem iuris est in eo, qui cum artem calleat, vel munere fungatur, vel industria, & ingenio valeat, ad paucos annos, ea possit sibi sibi comparare, quibus debita soluat: Et de his debitoribus, vt existimo, loquuntur Gerson, Medina, Maior, & Nauarrus, nec id S. Thomas negabit. Idem videtur dicendum de debitore, qui votum Religionis ad certum tempus perfoluendũ suscepit, qui

pit, qui

pit, qui si ad paucos annos poterit creditori satisfacere in totum, differre debet ingressum: non enim licet alicui, voto se obligare cum damno creditoris, nec vinculum posterius antecedente obligationem extinguit, aut tollit.

Questio item est, an debitor Religionem ingressus laborare cogatur, vt labore manuum suarum aliquid acquirat, vnde debita contracta soluat. Fingamus nulla alia superesse bona, nec Monasterium velle ex suis bonis creditori satisfacere, quippe quod ex bonis Monachi comparauit. **D**ux quoque sunt sententiae sibi inuicem pugnautes, atque contrariae; quarum vna affirmat, eum ad laborandum in Monasterio adstringi, vt si artem calleat, quam facile exerceat: Imò si intra Monasterium nihil possit acquirere, extra illud verò facile, & commodè queat, id quoque facere debere. Nauarrus tamen in *Commen. 1. de regularib. num. 8. & sequen.* solum docet generatim intra Monasterium laborare eum oportere. Secunda opinio docet nequaquam esse cogendum laborare, postquam fuerit Religionem professus. Ita Paludanus, Astenfis, Angelus, Rosella, Siluester, Armilla *locis in Superiori questione citatis*, quae quibusdam probabili or videtur esse sententia. Nam cum Religionem professus cesserit suis bonis, restituendi praecipio, ac lege solutus est. Nec idem iuris est in seruo, vel homine nuptijs alligato, vel ratiocinijs adstricto. Nam persona serui est Domino obligata: Similiter vir corporis sui potestatem vxori tradidit: etiam, qui in ratiocinia iuravit, suam personam alteri obstrinxit, & rationem reddere compellitur: & idcirco nullus horum iure Religionem suscipit. At verò debitor arii alieni sese quidem creditori deuinxit, sed ei satisfacere censetur, si suis bonis cedat. Ceterum existimo iuxta ea, quae haecenus dixi, distingui oportere: aut enim quis in Religionem admittitur, cum extra eam industria, labore, vel arte valeret, qua posset debitum creditori in integrum soluere. Et hic debet etiam Religionem professus ita laborare vt creditori satisfaciat: quoniam prior obligatio extincta non est, & adhuc potest Monachus effectus debitum soluere. Ergo necesse est, vt soluat: & Abbas sibi imputet, qui talem debitorem admittit. Aut quis extra Religionem manens, soluendo nulla ratione est, & hic in Religionem ingressus nihil facere debet, vt creditori debitum soluat: non enim peioris conditionis est, eo quòd fuerit in Religionem receptus.

Sextò **Q**ueritur, An coniux post matrimonium iure queat ad Religionem transire. **R**espondeo, ex Abbate, & Calderino in *cap. 1. de conuers. coniug. quos sequuntur Angel. matrimonium. 4. num. 11. Rosel. impedimentum. 11. Silu. diuortium. q. 17. Tabien. matrimonium. 1. q. 3. Armil. diuortium. num. 11.* iure posse post matrimonium ratum, quod nondum est consummatum, & posse id facere inuita etiam vxore. *c. verum, & c. ex publico. de conuers. coniug. Itē,* potest coniux post diuortium legitima auctoritate iudicis factum, quia alter coniux adulterium commisit, se ad Religionem conferre etiam vxore contradicente, & etiam si fuerit matrimonium consummatum. *cap. Agathosa. 27. q. 2. Tertio* ex mutuo consensu coniuges etiam consummato matrimonio possunt Religionem capeffere, &

profiteri. *ex cap. cum sis, cap. vxoratus, cap. ad Apostolicam, de coniug. Quintò* si vir post matrimonium consummatum Religionem profiteatur inuita vxore, vxor eum iure potest repetere, *cap. quidam, de conuers. coniug. idem iuris est, si vir profiteatur religionem ignorante vxore, cap. placet, de conuers. coniug. idem quoque si profiteatur consentiente quidem vxore, sed per metum, vel dolum, ex c. accedens, & cap. veniens, de conuers. coniug. & in his casibus vir restitutus vxori repetenti, reddere debitum coniugale compellitur, quia vxor petit, quod sibi iure debetur, petere verò ipse debitum iure non potest: quia potuit vir hoc suo iure cedere, & potuit ex hac parte castitatem vouere, idem iuris est, si vxor sciuit quidē ingressum viri in Religionem, sed nec consentit, nec repugnauit, solum dissimulauit. *cap. consilium de conuers. coniug.**

SI **Q**VAERAS, quid dicendum in hoc casu, si vxor dum vixit, virum non repetiuit, & mortua est, an vir in religione perseuerare cogatur. **R**espondet, Calderi. Abbas, Angel. Silu. Rosel. Tabien. Armil. *locis supra citatis* debere in Religionem permanere: quia causa, quae ingressum eius in Religionem impediēbat, cessauit. Si dicas, professio Religionis inuita vxore, irrita fuit, ergo in Religionem vir manere, non cogitur. **R**espondeo, professionem ratam fuisse, quia vxor eam reuocare potuit, dum vixit, videlicet potuit virum repetere, & quia professionem, non reuocauit, nec virum repetiuit, cum posset, eo ipso consensisse videtur, vt vir in Religionem permaneret. Si iterum roges, quid iuris sit, quando vxor sua sponte consensit, sed continentiae votum non fecit, nec religionem ipsa suscepit. **D**ux sunt opiniones; nam Abbas antiquus, & Inno. in *c. quidam de conuers. coniug.* sentiunt, si vxor in saeculo manens, iuuenis fuerit, ius habet virum repetendi: at Calderi. & Panor. censent solum officio iudicis virum posse, & debere vxori restitui: quoniam eo ipso, quod vxor consensit sponte, suo iure cessit, & ideo amplius actionem non habet, aut ius repetendi virum: Iudex tamen officio suo potest, ac debet virum restituere vxori, ne vxor, cum iuuenis sit, & in saeculo maneat, adulteria committat. Haec opinio est probabilior, quam sequuntur Angel. Rosel. Silu. & Tabien. *locis citatis.* Item, in hoc casu vir Religionem professus, vt ait Panormitanus, verè factus est religiosus, quia consensu vxoris professionem emisit: & ideo vxore mortua ad Monasterium redire iure compellitur, nec potest aliam vxorem ducere, quòd si duxerit, matrimonium est irritum. **S**I **Q**VAERAS, quid dicendum, quando vxor consensit quidem, sed in saeculo mansit, & fecit continentiae votum. **R**espondeo, si est senex, vt pote sexagenaria, iure potest in saeculo manere, quia nullum est incontinentiae periculum. *c. cum sis, ca. vxoratus. c. ad Apostolicam, de conuers. coniug.* si iuuenis sit, aut de incontinentia suspecta, dubiae quaestionis est, an cogatur religionem profiteri, an potius sufficiat votum continentiae, quod fecit. Inno. sentit non cogi religionem profiteri, sed esse in Monasterio includendam, ne periculum incontinentiae incurrat: neque enim vltra simplex incontinentiae votum cogitur quis religionem profiteri, *c. integritas. 32. q. 1. Hostiensis* censet, non esse in Monasterium detrudendam, quia cum ijs, quae sunt

Religionem professā, non bene conuenit ea, quæ professā non est; & ideo ait eam debere profiteri, quia, eo ipso, quod uouit continentiam, cogitur Religionem profiteri, ne si in sæculo maneat, sit periculo incontinentiæ obiecta. *Calderinus* distinguit, aut promittit, inquit, ingredi in Religionem, & debet Religionem profiteri. *c. Agathosa. 27. q. 2.* aut solum continentiam uouit, & tunc si est iuris consciā, cōpellitur Religionem profiteri. *c. qui uxorem. 33. q. 5.* quod si fuerit iuris ignara, nō cogitur Religionem profiteri: idem ait *Abbas*. *Prætereā si roges*, quid dicendum, quando vir inuita uxore Religionem est professus, & est restitutus uxori; an mortua uxore ad Religionē redire iure cogatur. *Respondeo*, cū Abbate, & alijs, in *locis supra citatis præsertim in c. quidam, de conuers. coniug.* iure non cogi, quia professio vim, & locū non habuit: aliam uero uxorem ducere nō potest, quia saltē, ut potuit, se voto castitatis obstrinxit, at si matrimonium contrahat, ualeat, quia Religiosus factus non est, licet in contrahendo peccet, cum fuerit simplici voto castitatis deuinctus: unde Abbati in hac parte non placet, quod dixit *Antonius Butrius*, uidelicet matrimonium nō ualere, quia licet, inquit *Antonius*, uotum solemne nō fuit, at quia fuit uotum certæ Religionis approbatæ, eo ipso pro solemni habetur: uerius est id, quod dixi ex sententia *Abbatis*: nā professio inuita uxore non ualeat, unde solemne uotum nō fuit, quoniam nec expressa, nec tacita professio in Religione approbata fuit. *Postremò si roges*, an propter adulterium occultum uxoris liceat uiro eam dimittere, & se ad Religionem conferre. *Respondeo*, cum *Glossa in c. Agathosa. 27. q. 2. in uerbo fornicationis*: minime, nisi diuortio facto per legitimam iudicis Ecclesiastici sententiam: alioqui enim ius habet uxor petēdi, ut uir ipsi restituatur, & cogetur uir ad uxore redire, nisi statim testimonia legitima adulterij ab uxore patrati proferat. *c. literas, de restit. spoliatorum.* Sed quid iuris si adulterium uxoris publicum fuerit? *Respondeo* etiam tunc expectandam esse iudicis sententiam, *c. Porro, de diuortijs, & ibi Ioan. Andreas, Hostien. & Abbas*, quoniam dimittere uxorem ob adulterium illius est pœna, ac proinde infligi iure non potest nisi legitima iudicis sententia. *Obijcies* id, quod habetur in *cap. significatis, de diuortijs*, ubi legitur, si notoriū est mulierem adulteriū commisisse, ad eam recipiendā uir cogi non debet. *Respondeo*, cum *Archid. in c. Agathosa. 27. q. 2.* in eo capite sermonē esse de uxore, quæ temere fuerat à uiro dimissa, & ipsa postea publicè adulterium admiserat, & petebat, ut ei uir restitueretur, siquidem fuerat temerè reiecta. Quando igitur uxor dimissa à uiro, & suo iure spoliata quamuis temerè, petit, ut uir ei restituatur, nō auditur, nec ipsi uir restituatur, si postquam temerè à uiro dimissa, publicum adulteriū commisit. *Quæres*, nunquid uxor adultera post diuortium factum legitima sententia iudicis potest se ad Religionem conferre inuito uiro? *Respondet Glossa in c. Agathosa. 27. q. 2.* posse, quia factò diuortio auctoritate Ecclesiæ uterque suo iure cessit, & probat argumento sumpto ex *c. quam periculosum. 7. q. 1.*

Septimò Quæritur, An qui sponsalia contraxit iure in Monasterium possit admitti. *Innocen-*

tius, *Hostiensis*, *Ioan. Andreas*, & *Abbas* uidentur asserere id fieri iure non posse, & hoc ideo, quia censent sponsalia, ante contracta per ingressum in Monasterium, non dirimi, præsertim si fuerint iureiurando firmata. *Sotus* affirmat id iure fieri, & sponsalia per uotum Castitatis simplex, aut unius sponsi in Monasterium ingressum dissoluit, ita ut eo ipso, alteri sponso liceat ad alias nuptias transire: & affirmat sponsalia dirimi etiā iurifurandi vinculo confirmata. Et quamuis *Cordubensis* testetur, hanc *Soti* sententiam esse minus ueram, & tutam; eam tamen ante *Sotum* tenuere *Ricardus, Aléxis, Angelus, & Maior*: quam supra, & nos quoque secuti sumus ex parte. De hac tota controuersia *libro Superiori* tractaui.

Nec obstat, quod obijcit *Cordubensis*: sponsalia iniquiens, eadem ratione soluerentur per uotum quodlibet melioris boni, quale est uotum orationis, contemplationis, ieiunij ad uitam duratur: hæc enim uota, & similia, respondebit *Sotus*, non pugnare cum matrimonio, ut pugnat uotum Castitatis. *Quæres*, cur sit in more positum, ut qui petunt in Religionem ingressum, interrogentur, num foemina ulli promiserint se eam ducturos in uxorem? *Respondeo*, iure optimo de hoc interrogari, ut maturè expendatur, quid magis expedit.

Octauò Quæritur, An tuta conscientia filius, cuius parentes grauiter indigent, ad Monasticum institutum, & uitæ se conferat? *Respondet S. Thomas 2. 2. q. 189. artic. 6.* cuius sententia est communi consensu recepta, id tuta conscientia non fieri, quia iure naturali debent filij parentibus necessaria uitæ alimenta præstare: Nec huic iuri quicquam ingressus in Monasterium derogare potest. Idem iuris est in patre, si filium habeat graui egestate laborantem: debet enim prius filij indigentiae commode subuenire: nisi uterque talis sit, ut in Monasterium mereatur ingressum. *Responsum Quæres*; an idem iuris sit, si fratres, aut uxoribus graui inopia premantur? *Respondeo*, non esse idem iuris in illis, quod est in parentibus, & filiis. Filij enim parentibus, & contra parentes filijs iure gentium, & naturali, alimenta, & uitæ subsidia debent, fratres uero fratribus non item. At uero de sororibus uidentū est, an puella sint, & quæ, si à fratre dimitterentur, in impudicitiae crimen inciderēt, aut in illius periculū incurrerēt, præsertim cum teneræ adhuc ætatis sunt: tunc enim charitas suadet, ut earum pudicitiae consulatur. Quare aut fidæ alicui, & honestæ personæ committi, & cōmendari debent, aut in Monasterium ingressus ad tempus differendus uidetur.

Nonò Quæritur, An Episcopus, aut alius Clericus in minori dignitate constitutus, An item presbyter curæ animarū præfectus, An impuberes ite filij iure in Monasteria admittantur? *Hæc quæstiones singulas libro superiori diluimus.*

Caput II.

De Nouitiorum probatione.

Primò Quæritur, quomplex sit Religiosorum habitus, & quifnam sit Nouitiorum proprius? *Annōtandum* est, iure Canonico Religiosorum

habi-